

ukrdrama.ui.org.ua

Author	ANDRIJ BONDARENKO
Play Original name / translated	Mier a pokoj Мир і спокій
Translator	VALÉRIA JURIČKOVÁ
Language of translation	Slovak
Copyright of original text belongs to	bondarenko.andrij@gmail.com
Copyright of translation belongs to	valeria.jurickova@gmail.com

Všetko, po čom teraz túžim, je vrátiť sa do svojho neusporiadaného, problémového, skromného, popleteného, mierového predchádzajúceho života.

Ale na 13. deň vojny som pochopil, že trápenie, hlad, masové úmrtia a katastrofa – je neoddeliteľná súčasť môjho predchádzajúceho mierového života. A vôbec, prečo ho volám “mierový”? Zo zvyku. On nikdy nebol mierový. Ani spokojný.

Jednoducho som mal šťastie, že som sa narodil v najspokojnejšom mierovom období existencie mojej krajiny. 1978 rok – od tohto roku som prežil ďalších 12 rokov v pomernom dostatku, pokoji a mieri. Aspoň tak sa mi zdalo. Žil som pokojne, chodil som do škôlky, potom do školy, jedol rožky, pil kefir, na sviatky dostával čokoládové cukríky, podpisoval blahoprajné pohľadnice pre príbuzných, zvládol som šlabikár aj politickú výchovu, čítal som Charlesa Dickensa aj Jula Vernea. Najprv som sa, pravdaže, bál, že Američania na nás zvrhnú atómovú bombu. Niekedy som sa v noci zobúdzať na zvuk lietadla a oblieval ma studený pot. A potom to prešlo. Až neskôr, keď som si po matinej smrti prečítal jej denník, som pochopil, že mier a pokoj vtedy existovali iba v mojom detskom rozume. Pre mamu to bol život plný smútku, napätia a každodenného prežívania. V našej rodine však bol ešte jeden človek, ktorý vtedy si tak ako ja užíval mier a pokoj. Bola to babka, ktorá prežila celý svoj život na dedine, prežila hladomor, nacistov, sovietske kolchoznú otroctvo a v rokoch 1978 až 1990 mohla konečne v pokoji pestovať zemiaky.

Vyrastal som teda s pocitom práva na mier a pokoj. Vnímal som to ako neodňateľné privilégium. Bol som dieťaťom 80-tych rokov 20. storočia.

Až teraz chápem, aké naivné bolo toto presvedčenie. Chyba toho, kto prišiel na svet v krátkom období mieru a pokoja. Na území, kde som sa narodil, nikto nikomu nikdy nedal právo na mier a pokoj. My, ukrajinské deti 80. rokov, sme tiež nemali nijaké privilégiá a žiadne práve. Žiadne. Kto by nám ich dal? Nikto.

Moja mama sa narodila v zapadnutej dedine na polesí na severe Ukrajiny – tam, kde sa teraz ruské tanky prebívajú na Kyjev z územia Bieloruska. Všetci jej predkovia tam žili od nepamäti. Ešte z dávnych čias viselo nad našou rodinou akési prekliatie. Nikto nevlastnil normálny dom, v ktorom by mohol žiť a užívať si dobro. Moja prababka Katarína celý život šetrila peniaze, napriek despotickej povahe svojho násilného manžela nakoniec vybudovala vlastný dom, ale opitý manžel založil požiar a všetko zhorelo. So všetkými vecami a s deťmi ich nakoniec prichýlili príbuzní.

Moja babka sa narodila v malom domčeku, v ktorom žilo takmer dvadsať ľudí. Keď mala šesťnásť, začal sa hladomor. Prežili, lebo ich mama Katarína mala schovanú samohonku. Dávala deťom denne jednu lyžicu a ich bruchá nepuchli z divej trávy a kôry tak, ako susedovým deťom. Prežili.

Keď mala osemnásť rokov, utiekla z domu a zamestnala sa v kameňolome, aby sa cítila slobodnejšou. Tam sa zaľúbila do rušňovodiča, ktorý vozil vyťažené kamene na východ. Z týchto kameňov sa budovala Moskva. Babka prežívala istý mier, pokoj, dokonca lásku. Ale prišla vojna s nacistami a rušňovodiča vzali na front. Babka sa vrátila do tesného domčeka. Až kým sa nevydala za starého vojaka, ktorý ochorel v 30. rokoch na následky služby v Abcházku. Bol dobrý a chorý, kvôli invalidite ho nevzali na front. Počas nacistickej okupácie babku spolu s inými obyvateľmi dediny nahnali nacisti do starého dreveného chrámu a ten podpálili. Len zázrakom ušla cez medzeru v stene. Zvyšok ľudí uhorel zaživa. Po vojne pracovala v závode na spracovanie ľanu. Vracala sa domov za tmy, prinášala vrece poškodeného ľanu a ešte do polnoci priadla na starej drevenej praslici, kým posediačky nezaspávala, lebo bolo treba čosi aj v dome porobiť. A o piatej ráno už klopal na okno majster – opäť bolo treba ísť do závodu.

Od roku 1978 sa už babka mohla trochu viac vyspať. Majstri už nechodili kopať na domy. Razz a týždeň mohla zjesť fľašu zahusteného mlieka alebo cukríky. To bol čas mieru a pokoja.

Keď mojej mame bolo šesťnásť, odišla z dediny a zamestnala sa v stavebníctve v Kazachstane. Verila v komunizmus a chcela byť sovietskemu národu užitočná. Tam, v Kazachstane, prvýkrát počula o sovietskych táboroch. Vypočula si hrôzostrašný príbeh Kengirského povstania – o tom, ako väzni z jedného tábora povstali a boli kruto potrestaní. Ľudia o tom rozprávali jeden druhému pošepky a obzerajúc sa okolo. Mama prestala veriť v komunizmus. Verila už len v klasickú hudbu, poéziu a ľudskú dušu. Osud ju zavial do Ľvova, kde pracovala ako metrologická inžinierka, sama vychovávala tri deti, lebo s manželom sa rozviedla. Manžel, mimochodom, aj naďalej žil v tom istom byte, lebo nemali peniaze, aby si prenajali druhý. Takmer denne som sa zobúdzať na ich hádky – keďže museli používať jednu kuchyňu. Ale aj tak, aspoň sme žili v dvoch izbách, nie v jednej komunálnej, ako mnohí moji priatelia. Preto som sa cítil spokojne a v mieri, čítal som Dickensa pri útulnej kachľovej pecku. Taká je moja nátura – som optimista. Ale moja sestra veľmi nie. Neskôr sa zbláznila, lebo si myslela, že má právo na normálny život a ten neprichádzal a neprichádzal. Nakoniec to nezvládla a odišla žiť do vymysleného sveta.

V 90. rokoch bolo veľmi málo peňazí, neostávalo aj na jedlo aj na odev. Odvtedy mám zvyk kupovať oblečenie prevažne v second handoch. Akurát vtedy v 90-tych sa objavili a umožnili mi kupovať si také oblečenie, ktoré sa mi páčilo. Už som nemusel nosiť bratovu starú sovietsku bundu. Záložoval som fľaše a kupoval si oblečenie v sekáči. Aspoň alkohol bol vtedy lacný. Ako

študenti sme ho pili bez zajedania, fajčili sme pri tom lacné cigarety a odvtedy mám žalúdočné vredy. Pre filozofickú fakultu, kde som v tom čase študoval, piť alkohol na hladný žalúdok bolo vtedy normálne.

Neviem prečo sme si vtedy, v našej novej krajine, v Ukrajine, všetci mysleli, že teraz máme privilégium a právo na mier a pokoj. A ešte na dôstojnosť. Preto sme chodili na politické mítingy a na protest. Najprv to boli “Ukrajina bez Kučmu”, potom prvý Majdan. Všetko, po čom sme túžili, bol mier, pokoj a dôstojnosť. Na toto sme proste chceli mať právo.

Potom bol druhý Majdan. V uliciach Kyjeva zastrelili stovky pokojných demonštrantov. Dalo nám to len týždeň. Pokoj a mier po víťazstve druhého Majdanu trval doslova týždeň. Jeden týždeň som žil v presvedčení, že konečne máme právo na pokoj a mier. Až kým Rusi neobsadili Krym.

Osem rokov sme denne počúvali správy o zabitých ukrajinských vojakoch. Niekedy viac, niekedy menej. Ale ďalej sme verili, verili sme, ja som veril, že to všetko je len strašná chyba. Že skutočne máme toto právo - na mier, pokoj a dôstojnosť. Že sa to nakoniec všetko skončí.

Všetko sa skončilo po ôsmich rokoch. Veľkou vojnou. Vypálenými, zbúranými domami. Hrôzostrašnou smrťou tisícky civilných občanov. Zatiaľ tisíckou.

V poriadku, na jednej strane – je to akési prekliatie. Vedel som, že môj dom zhorí tak, ako zhorel dom, ktorý postavila babka Katarína v roku 1910. Teda ešte nezhorel, ale v týchto dňoch som sa s ním už desiatky krát rozlúčil, aj so všetkým tým, čo je v ňom pre mňa drahé a čo nebudem môcť so sebou zobrať, keď do Lvova vstúpia ruské tanky. Je to akoby som ho už desiatky raz videl spálený.

Na druhej strane – kto je tým, kto inému dáva nejaké práva? Odkiaľ sa berie privilégium mať mier a pokoj? Neviem. Ak toto Ukrajina ustojí, možno dostanem odpoveď. Ale zatiaľ – neviem. Práve stojím v akejsi tme vedľa svojej sestry a brata, vedľa priateľov, vedľa nebohej mamy, babky, deda, pradeda a prababky, vedľa všetkých Ukrajincov, ktorí zomreli v tejto či v inej vojne aj počas období “mieru a pokoja”. Oni o tom